

Budapestre vonatkozó ujságcikk

OSZTÁLYOZÁS

308

Szerző: Szathmári Gábor

Hely

Cím: **NÉMETFALU
- TÓTFALU**

Jobbra-balra a kastélytól

Mindenki rokon

Kölcsön, bizalomra

"1962"

Forrás:

ESTI HÍRLAP

1962. szept. 15.

Helyszám

(Hely)

(Oldal)

Keresem a régi Rákoskeresztúrt. A három nemzetiség — magyarok, németek, szlovákok — és az örökös civódások faluját. Még állnak a régi házak, még élnek az idők tanúi. Mennyit változott körülöttük a világ?

Zólyomból, Württembergből

A törökök elleni háború alatt Rákoskeresztúr lakossága szinte teljesen kipusztult. A Grassalkovich és a Podmaniczky család — akik a Habsburgoktól kapták birtokul a környéket — egymással versengve telepítettek ide a törökök kiűzése után szlovák és német telepéseket. A boldogulás reménye csalogatta a Rákos völgyébe Zólyom megye szlovákjait, s a württembergi németeket. A bárók a falu közepén álló kastélytól keletre telepítették a szlovákokat, nyugatra pedig a németeket. Maig is így hívják Keresztúr két részét: németfalut, tótfalut.

A szlovákok és a németek közötti ellenségeskedés már közvetlenül a letelepedés után megkezdődött. „A tót meg a sváb olyan, mint a tűz és a víz. Soha nem békél meg egymással” — mondták régen, s a hatalom minden birtokosa áldását adta a nemzetiségi vilongásokra. A bárói család messzemenően értett az ellentétek kihasználásához, de általában a kisebb számú, módosabb németeknek kedvezett.

Kéttelkes, egytelkes

Csak ma, sok év után jöttek rá az emberek, hogy tulajdonképpen nem is a nemzetiségi, hanem az anyagi különbség volt a sok ellentét szülőanyja. A német telepések többsége kéttelkes, a szlovákok pedig egytelkes jobbágyságok vagy zsellérek voltak. A falu határában tarka szalagokhoz hasonló kis földcsíkok húzódtak. Két-három méter széles volt az egész. A sok mezsgye örök civódást szült: ha egy szomszéd elszántott a másiktól egy félbarázdát, veszekedések, verkedések, sokszor hosszadalmas pereskedések keletkeztek belőle. Örök gyanakvással lesték az emberek a mezsgyét: nem nyúl-e át a szomszéd egy tökért, egy csó kukoricáért.

A földek gyors szétaprózódását vérházasságokkal próbálták megállítani. A fiatalok nem maguk választották jövőendő élettársukat, hanem a család jelölte ki nekik, a vagyoni szempontok szerint. „Mit ér a szép tál, ha üres” — mondták az öregek, ha szép, takaros, de szegény lányt akart a házhoz hozni a nősülő fiú. A tót falu mindig szegényebb volt, lakóinak többsége a német falu gazdáinál dolgo-

zott. Így alakult ki a szokás: tót ne házasodjon némettel, miért kinézik a családból, német meg ne vegyan el tótot, ha nem akarja, hogy kiállsszon a testvére ruhából.

Ma már a Rákos patak mentén is csak azt nézik: becsületes ember-e a jövőendőbeli, van-e rendes szakmája, állása, amely biztos megélhetést nyújt. És már mosolyogva mondják a három nemzetiségből — magyarokból, németekből és szlovákokból — alakult Kossuth Tsz-ben, hogy náluk az egész vezetőség rokonságból áll. Sokan itt, a szövetkezetben köszöntek egymásnak 25—30 év után először.

Eltűntek a mezsgyék

A földi mezsgyékkel együtt eltűntek az emberi lelkek mezsgyéi is.

Négy brigád működik most a rákoskeresztúri Kossuth Tsz-ben. Mindegyiknek megvan a maga dolga: az egyiké a kertészet, a másiké a növény-ápolás, a harmadiké a gyümölcsös és a szőlő, a negyediké pedig a gazdaság többi ága. S ha valamelyiket szorítja az idő, sürget a munka, segítenek a másik brigád tagjai. A növénytermelő Schleckmann-brigád négy asszonya legutóbb például Pupek Istvánéknak, a szőlészeti brigádnak segített napokon át, előtte meg Pupekék segítettek a növénytermelőknek borsót kapálni, lucer-

nát gyűjteni. Pedig a Pupek és a Schleckmann-család valamikor nagy háborúban állt egymással: Pupekék a tót faluban, Schleckmannék meg a német faluban éltek. Most huszonekét Schleckmann és tizennégy Pupek van a szövetkezetben, s jól megférnek egymással.

Megszokott dolog már, hogy a szövetkezeti tagok új házai közös munkával épülnek. Most tizenöten építenek saját otthonot, s a magasodó falakon ott látni a napi munka elvégzése után sok brigádtagot, ismerőst. A kocsisok hordják az anyagot, mások maltert kevernek, téglát adogatnak. Közös munkával, közös örömmel telnek a napok. Reggelenként hol egyik, hol másik tsz-tag jelenik meg a földeken nagyobb bugyorral, pálinkásüveggel kezében: a névnapokról, születésnapokról együtt emlékeznek meg munkakezdés előtt. S akinek éppen szól az ünneplés, két süteményt vehet a csomagból, s kétszer kap a háromcentes kupicával.

Vári Márton, a szövetkezet egyik tagja nemrég tatarozta a házát. Úgy volt, hogy az OTP-től kap rá kölcsönt. A kölcsöntigénylés azonban elhúzódott, hamarabb szükség lett a pénzre, mint gondolta. Az egyik tsz-tag segítette ki tízezer forinttal. Csak úgy, min-

den papír nélkül. Pupek István is fiskálishoz, tanúhoz szaladgált volna, ha nem az idén, hanem másfél-két évtizeddel ezelőtt adja kölcsön azt a tízenhétezer forintot, amelyből motort vásárolt a szövetkezet egy másik tagja. Most még tanú sem volt rá, amikor átadta a tisztes összeget. „Jövőre megadom” — mondta az illető, s Pupek István nem kételkedik benne: 1963-ban visszakerül hozzá a pénze. Ek-kora értéke lett a becsületszónak, a bizalomnak.

Ember az embernek barátja lett.

Szathmári Gábor